

er bl. a. Oplysningen om, at det var for de Penge, der blev frigjort ved Salget af det falsterske Fæstegods til Bønderne selv, at De Classenske Boliger i København blev bygget. Man slog derved to Fluor med eet Smæk: afhjælp en vanskelig Boligsituation for københavnske Arbejdere og fik sine ledige Penge anbragt i solide Værdier. — Det er Skade, at der ikke findes et Sagregister til Hjælp for den, der vil søge Oplysninger om et enkelt Omraade. — De Afsnit, der omhandler de nyere og nyeste Tider, er gennemgaaende holdt i en refererende Tone, der er velgørende saglig, men ikke gør dem til særlig spændende Læsning. Dette sammen med de mange — ogsaa mindre væsentlige — Detailler faar dem til at virke langtrukne. De rummer imidlertid en Del personalhistoriske, statistiske o. lign. Oplysninger af Værdi. Til Indførsel i det personalhistoriske Stof findes et Personregister.

Sigurd Jensen.

Børglum Kloster.

Peter Riemann: Børglum Klosters Historie fra de ældste Tider til vore Dage. Hjørring. 1941.

Klostrene har i Middelalderens Danmark været en Faktor i Samfundet af stor Betydning, økonomisk, socialt, politisk, religiøst og kulturelt. Ikke desto mindre har dansk historisk Forskning hidtil kun i ringe Grad gjort Klostrenes Historie til Genstand for større Undersøgelser. Vilhelm Lorenzen har udført en Bedrift ved Udgivelsen af en smuk Serie Publikationer om snart sagt alle danske Klostres Bygningshistorie. Men dette er kun en enkelt Side. Tilbage bliver at skrive de enkelte Klostres almindelige Historie. Her er en værdig Opgave for Lokalforskningen. Først naar vi besidder en Række Skildringer af enkelte Klostre, vil den endnu større Opgave kunne løses, at skrive en almindelig Fremstilling af Klostrenes Betydning for det danske Samfund, en dansk Klosterhistorie. Lokalhistorien kan her gøre et nyttigt Stykke Forarbejde for »Rigshistorien«. Et Bidrag hertil er Højskolelærer, cand. theol. Peter Riemanns Bog om Børglum Kloster. Det er den utrættelige Lokalhistoriker, Postmester Klitgaard, som har opfordret Forfatteren til at gaa i Gang med Emnet, og »Historisk Samfund for Hjørring Amt« har staaet for Udgivelsen.

Børglum Kloster har haft en vekslende Skæbne gennem Tiderne. Oprindeligt har det været en Kongsgaard, Sæde for Kon-

gens Ombudsmand, saa bliver det Bispesæde (mellem 1134 og 1139) og i Slutningen af 12. Aarh. tillige Sæde for et Domkapitel, der kom til at bestaa af Præmonstratensermunke. Efter Reformationen bliver det Len under Kronen, men 1669 gaar det ved Mageskifte over til at blive en privat Herregaard. Siden da har det skiftet Ejer adskillige Gange. Denne omtumlede Tilværelse har sat sine sørgelige Spor paa Klosters Bygninger og paa den engang saa anselige Kirke.

I Riemanns Bog følger vi Klostret under alle Omskiftelser. Indenfor hvert Hovedafsnit (Middelalderen, 1536—1669, Tiden efter 1669) gøres der Rede for tre Forhold: 1) Personer, der har haft Tilknytning til Børglum, 2) Godsets Omfang og 3) Bygningshistorien. For Bygningshistoriens Vedkommende bygger Forfatteren naturligt nok paa de fremkomne Undersøgelser. For de to øvrige Forholds Vedkommende har han selv maattet tage fat paa at indsamle Stof. De vedføjede Kildeangivelser vidner om stor Ihærdighed. Navnlig trykt, men ogsaa utrykt Materiale er benyttet. For Middelalderens Vedkommende har »Acta pontificum« givet mange Oplysninger.

Størst Interesse knytter der sig til Børglum i Middelalderen, men desværre er Kildematerialet spredt og brudstykkeagtigt. Mest kan der siges om de Børglum Bisper, som har talt adskillige for Middelalderens Kirke typiske Personer. Man noterer med Tilfredshed, at Bogen tager Afstand fra Thit Jensens ganske forfalskede Billede af de to sidste Børglumbisper. Mindre kender man til Domkapitlet og dets Virksomhed, og altfor lidt lader der sig sammenstykke om Klosters Gods i Løbet af Middelalderen. Man faar af Bogen ikke noget klart Billede af Ejendommenes Størrelse. En Sammenligning med andre Domkapitler eller Klostres Ejendomme vilde have haft stor Interesse, og et Kort over Vendsyssel og Hanherred med Angivelse af, hvor Bispe- og Klostergodset laa, f. Eks. 1536, vilde have lettet Overblikket.

For Tiden efter Reformationen flyder Kildematerialet mere rigeligt. Her burde Fremstillingen i højere Grad have samlet sig om selve Godsets Historie og mindre om de skiftende Besidderes Personer. At dette ikke er Tilfældet, skyldes rimeligvis den Svaghed, som Bogen lider af, idet den paa en Gang vil give en populær Skildring af Børglum gennem Tiderne og samtidig fremtræder som en videnskabelig Undersøgelse af alt det foreliggende Materiale. Det sætter ogsaa sit Præg paa Fremstillingens Form, der nogle Steder virker mere tør, andre Steder mere livlig, undertiden lyrisk, undertiden lidt plat. Nogen sikker Stilist er Forfatteren heller ikke.

At Jyske Lov dateres til 1240, maa vist henregnes til Trykfejlene. Alvorligere er det, at Svavsted (S. 104) kaldes en sydtyisk By. At Dronning Margrete, da hun skænker Rugtved til Bispestolen, giver Ordre til, at Fæstningstaarnet skal nedbrydes, er ikke noget usædvanligt Fænomen; det maa ses som Eksempel paa hendes almindelige Paabud om Nedrivning af alle Borge. I det hele kunde man have ønsket, at Forfatteren havde søgt at kaste Blikket lidt videre ud, saa at de mange interessante Træk, som Børglums Historie frembyder, kunde være blevet placeret i Forhold til Tidens almindelige Udvikling. Med sine Brøst er Bogen dog et nyttigt Stykke Samlearbejde. Man maa udtale Haabet om, at Forfatteren maa faa Lejlighed til senere yderligere at uddybe det interessante Stof, som han her har fremlagt.

Johs. Lomholt-Thomsen.

FORENINGSMEDDELELSER.

Aarbogspræmiering.

Efter en Gennemgang af Amtsaarbøgerne for 1941 har Styrelsen besluttet at tildele cand. phil. *J. Pilegaard* en Præmie paa 200 Kr. for hans Afhandling »Gelskov i Adolf von Holstens Tid 1667—1694« i Fynske Aarbøger I, 1941.

Afhandlingen yder et værdifuldt Bidrag til den danske Godsdrifts Historie i 17. Aarh.'s 2. Halvdel i de vanskelige Tider, da saa meget Gods fra Kronen og den gamle danske Adel kom paa borgerlige eller fremmede Hænder, og da lave Priser øvede deres Tryk paa baade Ejere og Fæstere. Til nærmere Belysning af Forholdene foreligger her den saakaldte Gelskovbog (jfr. Fynske Aarbøger I, 1940, S. 248 ff), en broget Optegnelsesbog, ført af Holsten og hans Forvaltere, men sjusket og vanskelig at læse. Med stor Ihærdighed har Forf. uddraget Oplysninger om Størrelsen af Hovedgaardens Udsæd og Høst 1668—85, Aar for Aar, og søgt at beregne Foldudbyttet, hvor helt sikre Resultater dog ikke kan naas, da Udsæden er angivet i Tdr. og Høsten i Traver. Med grundig Udnyttelse af Materialet i Arkiverne og med Kendskab til de lokale Forhold har Forf. iøvrigt skildret Godsets Køb og Forbedring bl. a. ved Magelæg med Bønder, Fæstevæsenet, Hovedgaardstriften, Bygningshistorien og Havedyrkningen samt gjort Rede for det pekuniære Resultat for Ejeren. Afhandlingen er derfor